

Emma Cotterill

STAD FÖR STAD

KUNSKAPSSTÖD

Länsstyrelsen
Skåne

Emma Cotterill

Grafisk formgivning och illustrationer: Sara Luukkanen

STAD FÖR STAD

KUNSKAPSSTÖD

Länsstyrelsen
Skåne

© 2023 Frälsningsarmén

Alla rättigheter förbehållna. Inga delar av detta material får reproduceras eller omarbetas utan skriftligt tillstånd från Frälsningsarmén. Materialet får publiceras och tryckas av Länsstyrelsen Skåne. Materialet får också spridas och nyttjas obegränsat av Länsstyrelsen Skåne och andra aktörer. Vid publicering, spridning och nyttjande skall hänvisning göras till författaren och Frälsningsarmén.

Utgivaren har inget ansvar för URL-adresser eller tredje parts-webbsidor som finns refererade till i boken. Utgivaren kan inte garantera att innehållet i de hänvisade sidorna finns, är riktiga eller lämpliga. Webbsidorna har kontrollerats och markerats med månad och år samt huruvida adressen är aktiv.

Grafisk design och illustrationer: Sara Luukkanen, LuukDESIGN AB
Omslagsfoto: canva.com

Frälsningsarmén (Org. nummer: 80 20 06-1688)
Nybrogatan 79 B, 114 41 Stockholm
08-562 282 00
info@fralsningsarmen.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	
MÄNNISKOHANDELSBROTTET	7
Brottet i internationell lagstiftning	8
Människoexploatering	9
ATT UPPTÄCKA MÄNNISKOANDEL OCH MÄNNISKOEXPLOATERING	12
Människohandel - indikatorer	13
Människoexploatering - indikatorer	15
KONTAKT MED UTSATTA PERSONER	17
BROTTSOFFER OCH DERAS RÄTTIGHETER	20
Skydd och stöd	21
Rättsprocessen	25
PROSTITUTION	26
MIGRATION	30
30 dagars betänketid och tillfälligt uppehållstillstånd	30
Asyl	31
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD	32
Papperslösa	32
EU/EES medborgare	33
Kris	34
BARN OCH UNGA	35
SOCIAL HÅLLBARHET	38
NATIONELLT OCH REGIONALT STÖD FÖR YRKESVERKSAMMA	
JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN	42
Manual vid misstanke om människohandel	43
Regionkoordinatorer	43
Återvändandeprogrammet	44
MIGRATIONSVERKET	45
SOCIALTJÄNSTEN	45
POLISEN	46
KONTAKT MED NATIONELLA OCH REGIONALA RESURSER	47
CIVILSAMHÄLLET	48

INLEDNING

“Knowledge will bring you the opportunity to make a difference.”

- Claire Fagin

Detta kunskapsstöd avses användas tillsammans med handboken Stad för Stad. Tillsammans utgör de ett metodmaterial som syftar till att öka den lokala förmågan att förebygga, motverka och bekämpa människohandel och prostitution.

Kunskapsstödet kan användas utifrån era behov, men Steg 4, 6 och 7 i handboken hänvisar särskilt till materialet som resurs i utförandet av övningar och aktiviteter.

Innehållet i kunskapsstödet skall ses som en utgångspunkt för era vidare efterforskningar, snarare än en komplett guide till området eller en preferens för eller emot något annat ämnesområde.

Därför är det begränsat till grundläggande information som vi på Frälsningsarmén har erfarit är till nytta för den som aktivt vill engagera sig i fråga om människohandel och prostitution. Varje avsnitt innehåller information som kan hjälpa er fortsätta utforska ämnet via andra material och sidor på nätet.

Materialets övergripande syfte är sammanfattningsvis att underlätta kunskapsinhämtning och tillsammans med ert aktiva arbete med materialet ge en god grund att stå på för att kunna reagera och agera när det gäller människohandel och prostitution.

MÄNNISKOHANDELSBROTTET

MÄNNISKOHANDELSBROTTET

Människohandel är ett allvarligt brott som är uppbyggt av en kedja händelser som syftar till att föra en person in i, och/eller kvarhålla en person i en utsatt situation som hen inte har valt. I den utsatta situationen utnyttjas personen för förövarens vinning. Själva utnyttjandet kan ske på olika sätt och innebära olika grad av kränkning, trauma, fysiskt och psykiskt våld och sårbarhet.

För att förstå vad människohandel är och för att kunna identifiera brottsoffer och situationer som kan handla om människohandel, kan vi få hjälp av hur brottet definieras internationellt. I FN:s Palermoprotokoll från år 2000 som Sverige skrivit under¹ finns denna definition:

"Människohandel innebär rekrytering, transport, överföring, hysande eller mottagande av personer genom hot eller bruk av våld eller andra former av tvång, bortförande, bedrägeri vilseledande, maktmissbruk eller missbruk av en persons utsatta belägenhet eller givande eller mottagande av betalning eller förmåner för att erhålla samtycke från en person som har kontroll över en annan person i syfte att utnyttja denna person. Utnyttjande skall innebära åtminstone utnyttjande av andras prostitution eller andra former av sexuellt utnyttjande tvångsarbete eller slaveri eller med slaveri jämförbara bruk och sedvänjor, trälldom eller avlägsnande av organ."

I svensk lagstiftning hittar vi brottet människohandel i Brottsbalken 4 kap 1a § där det står:

"Den som, i annat fall än som avses i 1 §, genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte, döms för människohandel till fängelse i lägst två år och högst tio år.

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt arton år döms för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts. Är ett brott som avses i första eller andra stycket mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år."

Utifrån Brottsbalken kan vi se att människohandelsbrottet består av tre delar som behöver finnas med för att vi ska ha med människohandel att göra.

Handelsåtgärd – vad som görs

Rekrytering, transporter, överföring, inhysning eller mottagande av en person

Otillbörligt medel – hur det görs

Olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med annat sådant otillbörligt medel. Observera att det inte krävs att denna del uppfylls för barn (personer under 18 år) som utsätts

Syfte – varför det görs

exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte

Det krävs också att syftet att utnyttja finns när den så kallade handelsåtgärden utförs.

BROTTET I INTERNATIONELL LAGSTIFTNING

Det finns en hel del i Internationell lagstiftning som är relevant för hanteringen av ett människohandelsärende.

1. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska staterna vidta lämpliga åtgärder, såväl nationella som multilaterala, för att förhindra bortförande och försäljning av eller handel med barn. Konventionen antogs av FN år 1989 och ratificerades av Sverige år 1990.
2. Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (Lanzarotekonventionen). Ratificerades av Sverige den 1 juli 2013.
3. Palermoprotokollet är tilläggsprotokollet till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn från år 2000. Protokollet har särskilt fokus på att förebygga människohandel och att ge skydd och stöd till offren

med full respekt för deras mänskliga rättigheter och att främja samarbete mellan staterna. Sverige ratificerade protokollet år 2004.

4. Europarådets konvention om åtgärder mot människohandel, antagen 2005, undertecknad och ratificerad av Sverige 2010. Syftet med konventionen är att förhindra och bekämpa människohandel, att konstruera ett regelverk när det gäller skydd och hjälp till offer för människohandel och att garantera effektiva brottsutredningar och åtal och främja internationellt samarbete.
5. Europarådets direktiv från 2011 handlar om medlemsstaternas ansvar att förebygga och bekämpa människohandel, ge skydd till dess offer och om ersättning.
6. Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna reglerar de grundläggande rättigheter inom Europeiska unionen. I artikel 5 i stadgan fastslås det att ingen får hållas i slaveri eller trälldom, ingen får tvingas att utföra tvångsarbete eller annat påtvingat arbete och att människohandel ska vara förbjuden. Människohandel står på så sätt i strid med de värden som EU grundas på.

MÄNNISKOEXPLOATERING

I svensk lagstiftning finns det en mängd andra brott som relaterar till, eller som på olika sätt kan komma att bli aktuella i ärenden rörande människohandel. Det kan handla om olika typer av sexualbrott som koppleri till exempel. Det finns också ett underbrott till människohandelsbrottet, människoexploatering.

Brottsbalken 4 kap 1b §

"Den som, i annat fall än som avses i 1 eller 1 a §, genom olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons beroendeställning, skyddslöshet eller svåra situation exploaterar en person i tvångsarbete, arbete under uppenbart orimliga villkor eller tiggeri, döms för människoexploatering till fängelse i högst fyra år.

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt arton år döms till ansvar även om det inte förekommit något olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons beroendeställning, skyddslöshet eller svåra situation. Detta gäller även om den som begår en sådan gärning inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte fyllt arton år."

Människoexploateringsbrottet består av två delar:

Otillbörligt medel

Olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons beroendeställning, skyddslöshet eller svåra situation

Exploatering av en person

Tvångsarbete, arbete under uppenbart orimliga villkor eller tiggeri

UTRUSTA ER VIDARE

Brottsbalken

Brottsbalk (1962:700) Svensk författningssamling 1962:1962:700 t.o.m. SFS 2022:1519 - Riksdagen

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfat-ningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700#K4

Polisen

Människohandel | Polismyndigheten

<https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/manniskohandel/>

UNODC

What is human trafficking?

<https://www.youtube.com/watch?v=X05nsp2gDAs>

Toolkit to Combat Trafficking in Persons

https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/07-89375_Ebook%5B1%5D.pdf

EU

The EU's work to combat human trafficking

<https://www.consilium.europa.eu/en/eu-against-human-trafficking/>

OSCE

Combating human trafficking | OSCE

<https://www.osce.org/combating-human-trafficking>

Östersjöstaternasråd

Anti-trafficking-CBSS

<https://cbss.org/safe-secure-region/anti-trafficking/>

Glossary

https://cbss.org/wp-content/uploads/2020/03/Glossary_SE.pdf

Nordiska ministerrådet

Justitieministrarna inrättar en nordisk arbetsgrupp mot människohandel

<https://www.norden.org/sv/news/justitieministrarna-inrattar-en-nordisk-arbetsgrupp-mot-manniskohandel>

Jämställdhetsmyndigheten

Prostitution och människohandel

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/>

Frälsningsarmén

Safe Havens dokumentär

<https://www.youtube.com/watch?v=rPM5miiTh2s&t=3s>

Seminarium | om människohandel

<https://www.fralsningsarmen.se/vart-sociala-arbete/for-manniskor-i-utsatthet/manniskohandel/sveriges-moderna-slaveri/seminarium/>

ATT UPPTÄCKA MÄNNISKOHANDEL OCH MÄNNISKOEXPLOATERING

För att upptäcka människohandel och människoexploatering behövs mer än brottsrubriceringarna och lagtexterna ovan. Nedan följer listor på indikatorer, omständigheter som ni kan vara uppmärksamma på och som kan tala för att en person ni möter utsatts/utsätts för människohandel eller människoexploatering. Det finns inget generellt antal eller någon särskild regel kring hur dessa ska användas. Det är helhetsbilden som är viktig att ha med sig. Indikatorer kan hjälpa er att placera en magkänsla kring en person eller situation ni möter. Vad ni ser, hör och upplever. De kan också hjälpa er att formulera relevanta frågor, och våga ifrågasätta saker som sägs.

PÅ ETT ÖVERGRIPANDE PLAN HANDLAR INDIKATORERNA OM FÖLJANDE OMRÅDEN:

**PERSONLIGA
UPPGIFTER**

**FYSISKT
HÄLSOTILLSTÅND**

**PSYSISKT
HÄLSOTILLSTÅND**

LEVNADSVILLKOR

ARBETSVILLKOR

LEGAL STATUS

MÄNNISKOHANDEL

GENERELLA INDIKATORER. GÄLLER ALLA FORMER AV MÄNNISKOHANDEL

- Har dålig eller obefintlig omvärldskunskap
- Får lite eller ingen betalning för utfört arbete/tjänster
- Ger ett desorienterat intryck
- Ger ett i sammanhanget onaturligt positivt och glattigt intryck
- Ger ett uppgivet intryck
- Ger intryck av att hens rörelser är övervakade
- Är rädd för att berätta vad som hänt på grund av risken för bestraffning
- Har ingen eller liten rörelsefrihet
- Har begränsad eller ingen tillgång till nödvändig hälso- och sjukvård
- Har fattat ett beslut i en sårbar situation där få andra reella valmöjligheter fanns
- Har fattat ett beslut under falska förespeglningar eller löften
- Har fått sin resekostnad till destinationslandet betald och är tvungen att betala tillbaka genom att arbeta eller prestera tjänster i destinationslandet
- Är bunden av skulder som exempelvis oskäligen hyra för boende, annonsering med mera
- Känner inte till adressen till det egna boendet
- Saknar frihet att kontakta familj och vänner
- Saknar kontroll över pass/resedokument
- Har låg alternativt obefintlig språkkunskap i svenska eller engelska
- Innehar falska identitetshandlingar eller resedokument
- Saknar möjlighet att förhandla om sina arbetsförhållanden
- Uppfattas som styrd via sin mobiltelefon
- Visar misstro mot myndigheter/myndighetspersoner
- Visar tecken på rädsla eller stress
- Är rädd för att avslöja sin uppehållsstatus i Sverige
- Tillåter andra att föra deras talan när den personen blir direkt tillfrågad
- Har fysiska skador som exempelvis blåmärken
- Har dåligt fysiskt välmående och svårigheter att sköta sin personliga hygien

SEXUELL EXPLOATERING

- Blir regelmässigt flyttad från en plats till en annan för att avleda polisen och andra
- Får inte sluta prostituera sig eller åka hem när hen själv önskar det
- Är gravid och har könssjukdomar
- Har belastningsskador
- Har begränsad eller ingen möjlighet till socialt umgänge
- Har blivit drogad mot sin vilja och vetskap
- Hålls isolerad från andra som befinner sig i prostitution
- Lider av skador som kan vara orsakade av övergrepp
- Saknar tillåtelse att kommunicera fritt med andra
- Tror att en måste arbeta eller utföra en handling för andras vinning men mot sin egen fria vilja
- Tvingas befinna sig i prostitutionen/destruktiva relationer under stor del av dygnet
- Uppför sig som om hen är instruerad av andra
- Visste inte på förhand att hen skulle befinna sig i prostitution, eller så har hen känt till det, men inte fått veta under vilka omständigheter hen skulle prostituera sig
- Efter omhändertagande i en för personen trygg miljö kommer ofta symptomatiska reaktioner som sömnlöshet, magbesvär, kräkningar, oro och ångest

ARBETSRELATERAD EXPLOATERING / TIGGERI / KRIMINELL EXPLOATERING

- Lider av belastningsskador typiska för ovärdiga arbetsförhållanden som till exempel rygg, höft eller knäskador
- Har blåmärken och skador orsakade av fysiskt våld
- Är isolerad
- Har begränsad rörelsefrihet eller är övervakad
- Organisation kring resor till och från jobb
- Har skulder
- Lider av hot och psykiskt våld
- Är utmärglad och går ner i vikt
- Har arbetstider utöver det vanliga
- Har dålig eller obefintlig lön. Eller lön som uppges vara tak över huvudet, cigaretter, alkohol et cetera.
- Riskfaktorer kan vara funktions- eller förståndsnedläggning eller låg ålder
- Motiveras av att försörja familj i hemlandet

HUSHÅLLSARBETE

- Bor och arbetar i ett hem
- Äter inte med resten av familjen
- Avsaknad av privattid och rum
- Tvingad att arbeta mycket övertid och att alltid vara tillgänglig
- Lämnar inte hemmet utan arbetsgivaren
- Undernörd

MÄNNISKOEXPLOATERING²

TVÅNGSARBETE

- Våld eller hot om våld från arbetsgivaren
- Personen arbetar illegalt och arbetsgivaren hotar att anmäla personen till myndigheterna om personen inte arbetar
- Arbetsgivaren begränsar personens möjligheter att röra sig fritt
- Arbetsgivaren hotar med utebliven lön i fall personen inte fortsätter arbeta eller vägrar arbeta övertid. Det kan vara fråga om tvångsarbete även om personen till en början har arbetat frivilligt

TIGGERI

- Tiggeriet är organiserat och det finns någon typ av ledarfigur som övervakar tiggandet
- Pengarna från tiggeriet går helt eller delvis till någon annan än personen själv
- Personen bestraffas om den inte tigger ihop tillräckligt mycket
- Personen måste betala för något som egentligen är gratis, till exempel en plats att tigga på
- Personen har en orimligt stor skuld till någon till exempel för resan till Sverige och tvingas betala tillbaka genom att tigga

Att tiggeriet är organiserat till exempel genom att flera personer bor tillsammans och hjälps åt att tigga, behöver inte betyda att något brottsligt sker. Det avgörande är om personens tiggeri utnyttjas av någon annan på ett otillbörligt sätt.

ARBETE UNDER UPPEBART ORIMLIGA VILLKOR

- Personen arbetar för mycket låg lön
- Personen har orimligt långa arbetsdagar
- Personen utför farligt arbete utan att arbetsgivaren vidtar säkerhetsåtgärder
- Arbetsgivaren gör orimliga avdrag på personens lön till exempel för en resa till Sverige, mat eller boende
- Personen har på något sätt vilseletts om arbetsvillkoren. När domstolen bedömer om någon har arbetat under uppenbart orimliga villkor görs en jämförelse med vad som är acceptabelt på arbetsmarknaden.

UTRUSTA ER VIDARE

ILO

Forced labour, modern slavery and human trafficking

<https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/lang--en/index.htm>

NMT

Adam & Julia - Kan det vara människohandel?

<https://www.youtube.com/watch?v=UCDRfNU3tyA&t=18s>

Bogdan – Kan det vara människohandel?

<https://www.youtube.com/watch?v=GPKBCdeow28&t=1s>

Regionkoordinatorerna

Regionkoordinatorer | Jämställdhetsmyndigheten

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/regionkoordinatorer/>

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/ndlaplzn/manual-vid-misstanke-om-manniskohandel.pdf>

A21

Can you see me?

<https://www.youtube.com/watch?v=DELqLm1xF-D0&list=PL21r5-qOdS31QTdvPZ7wD71N8RW8oVRIG>

Frälsningsarmén

Can you spot the signs of a modern slave? | Human Trafficking

<https://www.youtube.com/watch?v=IS6nn88b4mo&t=8s>

Safe Havens | Frälsningsarmén

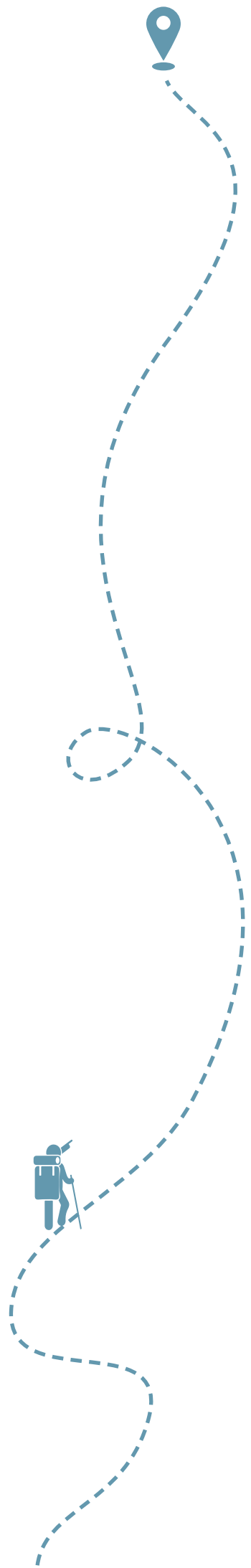
<https://www.fralsningsarmen.se/safe-havens/>

KONTAKT MED UTSATTA PERSONER

NÅGRA RÅD PÅ VÄGEN

Några råd på vägen för den som möter en utsatt person

Det kan kännas svårt att veta hur en ska agera och bete sig i förhållande till en person som varit utsatt för människohandel. Tabellen nedan innehåller lite tips på vad som kan vara bra att tänka på, lite beroende på om situationen är akut eller inte. Den har arbetats fram av Safe Havens Trafficking Center på Frälsningsarmén i Stockholm. Nationella och regionala resurser finns för att stötta upp. Målbilden i mötet med den utsatta är att säkerställa att deras rättigheter blir tillgodosedda.

EJ AKUT

BÖRJA BYGGA RELATIONER

- Visa dig tillgänglig och lyhörd
- Boka tolk vid behov
- Försök ha ett kroppsspråk som inte är spänt utan öppet för att "ta emot" personen
- Öppna upp för olika alternativ till vidare samtal/träffar
- Ta hänsyn till vad personen kommer till dig med/från och beakta relationer och atmosfär omkring individen om den inte är ensam

SKAPA FÖRTROENDE

- Berätta för personen om din tystnadsplikt och hur det fungerar
- Se till att platsen ni samtalar på är konfidentiell
- Berätta för personen vad ni skulle vilja göra i samtalet och fråga vad de önskar inkludera
- Fråga personen vad de behöver mest just nu.
- Små saker som att tanka individens mobiltelefon kan hjälpa.
- Använd auktoriserad tolk, inte vänner/familj
- Berätta vad ni kan hjälpa till med
- Dela med dig av den information ni anser vara relevant (inte all information ni har)
- Lova inte mer än vad ni kan hålla och lova gärna små saker som ni sedan snabbt kan hålla för att bygga förtroende i det lilla

HA OMSORG OM BASBEHOVEN

- Fråga hur personen mår
- Bjud på något att dricka och äta
- Var uppmärksam på om personen behöver vila en stund och skapa om möjligt utrymme för det
- Visa vart toaletterna finns
- Fråga om det är något särskilt personen behöver
- Ge personen ett akutkit vid behov. Dessa kan till exempel innehålla underkläder, hygienartiklar och kanske en liten chokladbit

PLANERA

- Arbeta kortsiktigt vid behov, men tänk långsiktigt, dvs. arbeta för att möta behoven här och nu men skapa möjligheter till vidare kontakt och uppföljning. Det tar ofta tid för personer att lämna exploatering och att söka hjälp.
- Försök planera tillsammans med personen vad nästa steg blir och bidra olika alternativ

ARBETA FÖR ATT SÄKERSTÄLLA ATT PERSONEN ÅTNJUTER SINA RÄTTIGHETER

- Skydd
- Lämplig och säker bostad
- Materiellt understöd
- Juridisk rådgivning
- Tolk

AKUT

BEDÖM OCH HANTERA RISK

- Direkt hot mot liv eller hälsa?
(112, 114 14 eller orosanmälan till socialtjänsten)
- Ej direkt, men pressande? Ring Jämställdhetsmyndighetens rådgivningstelefon eller Regionskoordinatorerna
- Kontrollera om personen behöver medicinsk rådgivning eller hjälp innan ni gör något annat
- Arbeta gärna två och två för att skapa trygghet för den utsatta personen och dig själv
- Planera din insats
- Eftersök information från polisen om de är inblandade för att kunna bedöma hur utsatt personen är just nu
- Ta en paus och reflektera
- Skriv ner det som sägs
- Skriv ner det ni gjort
- Informera individen om vad ni gör
- Tänk på basbehoven
- Behåll ansvar för individen tills ni kunnat lämna över ansvar till eventuell annan lämplig person inom din organisation, eller annan myndighet, institution eller organisation.
- Om det är sent, boka in individen på hotell om det kan anses säkert, tills du löst boendefrågan.
- Möt individen vid en bestämd tid dagen efter.

BROTTSOFFER OCH DERAS RÄTTIGHETER

SKYDD OCH STÖD

Personer som utsätts för människohandel har vissa specifika rättigheter på grund av att de förmodas vara brottsoffer utsatta för människohandel. Dessa rättigheter uttrycks i Europarådets konvention och direktiv. Där beskrivs till exempel vad Sverige och andra medlemsländer ska göra för dem som kan misstänkas vara utsatta för brottet människohandel. De rättigheter som uttrycks här och som sammanfattas i tabellen nedan är inte lika tydligt uttryckta i svensk lagstiftning. Däremot finns Manual vid misstanke om människohandel (MMM)³ att tillgå, vilken ger riktlinjer och övergripande förståelse.

Det som är viktigast att känna till är att när en person som förmodas vara utsatt befinner sig i Sverige så är Sverige ansvarigt för att ge tillgång till skydd och stöd oavsett legal status i övrigt. Som en del av detta har personer som misstänks vara utsatta rätt till möjligheten att reflektera över vad de ska göra härnäst under en 30 dagarsperiod. Perioden kallas för betänketid. Den rätten har de oavsett om de vill anmäla förövaren, eller på annat sätt samarbeta med svenska myndigheter.

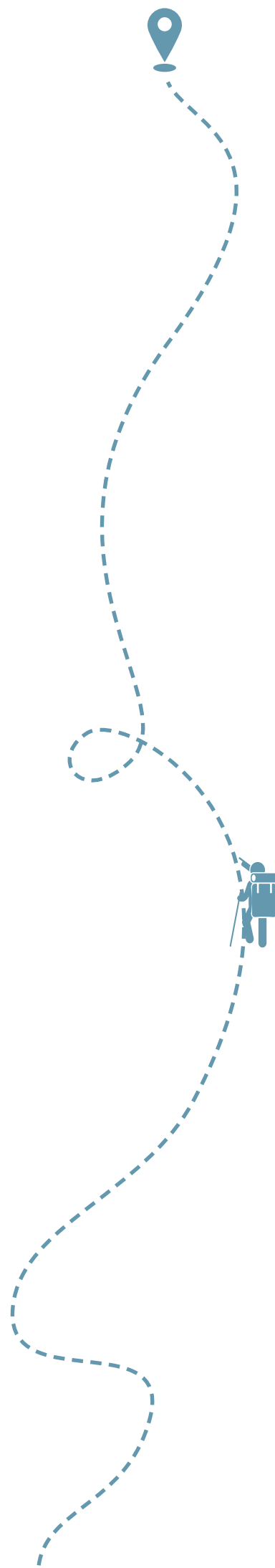
GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER - EUROPARÅDETS KONVENTION

GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER UTIFRÅN ARTIKEL 12 I EUROPARÅDETS KONVENTION	HUR DESSA KAN AKTIVERAS
<p>BETÄNKETID PÅ 30 DAGAR</p>	<p>Alternativ 1 Hjälp individen att polisanmäla om hen vill och informera tjänstgörande polis om att de måste söka betänketid åt hos migrationsverket.</p> <p>Alternativ 2 Om personen inte vill polisanmäla kontakta socialtjänsten i din kommun och efterfråga att socialnämnden ansöker om betänketid åt personen hos Migrationsverket.</p>
<p>EN LÄMPLIG OCH SÄKER BOSTAD</p>	<p>Alternativ 1 Kontakta socialtjänstens mottagning eller socialjouren lokalt. De skall erbjuda akut hjälp till alla som vistas på orten. Berätta att personen är ett brottsoffer för människohandel. Beroende på omständigheter kan de också vara skyldiga att erbjuda mer långsiktigt stöd, med hänvisning till Socialtjänstlagen 4:1, eller 5:11.</p> <p>Alternativ 2 Kontakta civilsamhället genom att kontakta Civila Plattformen mot människohandel. Se www.manniskohandel.se.</p> <p>Många av medlemmarna i plattformen driver boenden som är specialiserade på människohandelsoffer i olika delar av landet och kan samordna sig emellan gentemot det behov som finns och att själva ta kontakt med den lokala socialtjänsten.</p> <p>Då det finns finansiering driver dessa aktörer gemensamt ett nationellt stödprogram för människohandelns offer.</p>

<p>MATERIELLT UNDERSTÖD</p>	<p>När individen kommit till ett boende får hen hjälp med alla materiella behov, men fram tills dess detta ordnats kan en behöva ansöka om försörjningsstöd och kanske även kontakta en lokal organisation som kan vara behjälplig med matkasse.</p>
<p>NÖDVÄNDIG SJUKVÅRD</p>	<p>Om individen behöver akut vård, ring 112 eller ta med personen till närmaste sjukhus.</p> <p>Om behovet av vård inte är akut kan boendet ta kontakt med en allmän vårdcentral.</p>
<p>PSYKOLOGISKT STÖD</p>	<p>Om personen placeras på ett boende kan personalen där göra en bedömning av vilken typ av psykologiskt stöd som individen behöver. Eventuellt kan de ge visst stöd internt och kontakta externa samarbetspartners för ytterligare stöd. Det kan ske genom till exempel en samtalsmottagning.</p> <p>Det är bra om boendet är specialiserad på just människohandel, eftersom det möjliggör en bättre förståelse för hur det påverkar individen.</p>
<p>JURIDISK RÅDGIVNING OCH INFORMATION</p>	<p>Kontakta en advokatbyrå eller civilsamhället genom manniskohandel.se för att få kontakt med jurister och advokater som har kunskap och kompetens i frågan.</p>
<p>ÖVERSÄTTNING OCH TOLKNING</p>	<p>Om personen som behöver hjälp är i behov av en tolk kan ni använda lokala kontakter som tolkförmedlingen och andra privata tjänster. Använd dig inte av vänner eller familjemedlemmar eftersom det inte alltid är möjligt att bedöma hur personer känner varandra.</p>

<p>SKOLGÅNG FÖR MEDFÖLJANDE BARN</p>	<p>Om ett barn påverkas direkt eller indirekt av människohandel behöver socialtjänsten i kommunen där barnet finns alltid kontaktas.</p> <p>Kommunen har ansvar att ombesörja barnets skolgång men det kan krävas lite arbete. Boendet som tar hand om barnet kan hjälpa till att förmedla kontakt.</p>
<p>SKYDD</p>	<p>Individen får skydd genom exempelvis följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polisen och/eller socialtjänst och skyddat boende gör en riskbedömning utifrån tillgänglig information. Informationen följs upp regelbundet och vid behov. Alla relevanta parter bör få ta del av denna information så de kan agera. • Konfidentiell hantering av information. • Tydlig ansvarsfördelning mellan olika myndigheter och organisationer så att ni kan vara säker på att ni lämnar individen i någon annans vård innan ni släpper ärendet. Gör gärna denna överlämning personligen. • Mobiltelefoni med platstjänst skall stängas av då individen identifieras för att minska risken för att hon/han blir hittat av förövaren. • Individen skall informeras om vikten av att inte höra av sig till personer som är inblandade och avslöja var hen befinner sig. • Enbart ett begränsat antal personer har behov av att veta var individen befinner sig när hen flyttat till ett skyddat boende. Bedömning görs av de ansvariga myndigheterna och organisationerna. • En riskbedömning görs igen då personen slussas ut från ett skyddat boende för att minimera risken för ytterligare utsatthet.

<p style="text-align: center;">SKADESTÅND</p>	<p>Om ett ärende leder till rättegång kan ett brottsoffer kräva skadestånd från den åtalade gärningspersonen. Det kan till exempel gälla ersättning för skador som gärningspersonen orsakat och kostnader för inkomstförluster.</p> <p>En sådan talan förs av ett målsägandebiträde. Om gärningspersonen saknar tillgångar kan en ansökan göras om brottsskadeersättning från Brottsoffermyndigheten. brottsoffermyndigheten.se</p>
<p style="text-align: center;">TILLFÄLLIGT UPPEHÅLLSTILLSTÅND (TUT)</p>	<p>Efter ansökan från förundersökningsledaren kan ett brottsoffer få ett tillfälligt uppehållstillstånd som gäller under minst sex månader om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det krävs för att genomföra en förundersökning eller en huvudförhandling i ett brottmål • Människohandelsoffret har visat en tydlig avsikt att samarbeta med de utredande myndigheterna • Människohandelsoffret har brutit alla förbindelser med de personer som är misstänkta för det aktuella brottet i förundersökningen • Hänsyn till allmän ordning och säkerhet inte indikerar att ett tillstånd inte ska beviljas • Ett uppehållstillstånd kan förnyas om förundersökningsledaren begär detta och de villkor som anges här fortfarande uppfylls

Utsatta för människohandel kan också ha en mängd andra rättigheter, på grund av sina omständigheter i övrigt, sin nationalitet eller annat förhållande.

RÄTTSPROCESSEN

Trots att människohandel är ett allvarligt brott, leder det till få fällande domar i Sverige. Det krävs mycket för att bevisa att människohandel skett på grund av lagstiftningens utformning och domstolarnas praxis. Ofta behöver brottsoffret delta under lång tid i rättsprocessen.

Att polisanmäla kan upplevas som en självklarhet när ett brott har begåtts, men personer som utsatts för människohandel upplever ofta rädsla kring en anmälan. Kanske vet de inte hur de skall göra, kanske upplever de språket som en barriär. Därtill kommer många utsatta, från länder där förtroendet för rättsvårdande myndigheter är lågt, vilket också kan påverka benägenheten att anmäla. Det kan också vara så att den utsatte hotats på olika sätt, eller har en relation till förövaren som hindrar hen från att vilja anmäla.

Om en polisanmälan görs blir den som utsatts för ett brott målsägande i förundersökningen. Det spelar ingen roll vem som gör polisanmälan.

Som målsägande har personen vissa rättigheter. I 13 a-f §§ förundersökningskungörelsen regleras polisens och åklagarens informationskyldighet till målsäganden om rätten till bland annat:

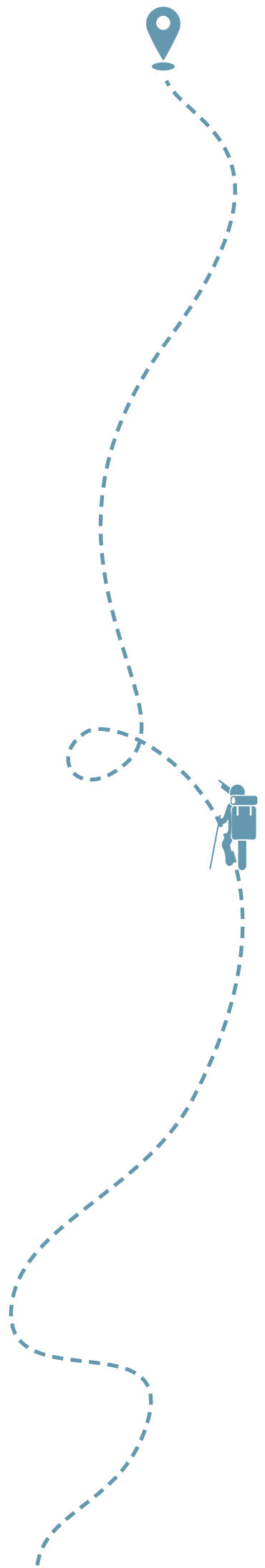
- Målsägandebiträde
- Stödperson
- Brottsofferstöd
- Tolk och översättning
- Skyddsbedömning

Ett målsägandebiträde skall stärka brottsoffrets ställning under förundersökningen genom att:

- ta tillvara målsägandens intressen i målet
- lämna stöd och hjälp till målsäganden
- lindra påfrestningar i samband med utredningen
- upplysa om förfarandet under den rättsliga processen
- ge information om status i ärendet
- delta vid förhör, ställa kompletterande frågor, bevaka att det går rätt till och
- förbereda enskilt anspråk

Som målsägande har hen rätt att önska vilken biträdande jurist/advokat hen vill ha och efterfråga specialisering et cetera. Polisen eller åklagaren skickar sedan in en begäran till domstolen som beslutar om vem som förordnas. Om hen inte har några önskemål förordnar domstolen en advokat eller biträdande jurist slumpmässigt.

Målsäganden har rätt prata med sitt biträde innan de förhörs och att ha med sitt biträde vid förhör.

Polisen och andra myndigheter har också andra skyldigheter gentemot brottsoffer. Dessa skyldigheter har blivit förstärkta genom Sveriges implementering av brottsofferdirektivet under 2015.⁴ Härigenom har bland annat målsägandens rätt till tolkning, översättning och information förstärkts och ett bredare åtgärds paket introducerats.

Manual vid misstanke om människohandel (MMM) sammanställer polisens skyldighet att utföra behovs- och riskbedömningar när det gäller människohandelsoffer för att säkerställa att den eller de som utsatts får det skydd de behöver.

UTRUSTA ER VIDARE

Infogeneratören av Länsstyrelserna

<https://infogeneratorn.se/>

Civila plattformen

<https://manniskohandel.se/other-languages/>

Brottsofferjouren

<https://www.brottsofferjouren.se/>

PROSTITUTION

Vissa personer som utsatts för människohandel utsatts för sexuell exploatering. Prostitution är en form av sexuell exploatering. Det kan ofta vara svåra gränsdragningar mellan olika typer av sexuell exploatering.⁵ Prostitution sker i olika miljöer där Internet i många fall idag spelar en stor roll för kontakten mellan den som befinner sig i prostitution och den person som vill köpa sexuella tjänster. Escortsidor används vanligen för att skapa kontakt, men också olika former av sociala medier.

Några exempel på miljöer där prostitution kan förekomma:

- Lägenhet (ofta uthyrd i andra hand)
- Hotellrum
- Camping
- Lokaler avsedda för till exempel kroppsvård
- Hemma hos den som befinner sig i prostitution, eller den som köper
- Online

I Sverige anses prostitution vara en form av mäns våld mot kvinnor. Vi var det första landet i världen som utifrån denna syn gjorde det olagligt att

köpa sexuella tjänster, men inte att sälja dem 1999.⁶ Sverige valde denna modell för att placera ansvaret för brottet på förövaren och inte på de utsatta personerna, som befinner sig i prostitution. Utsatta skulle istället få tillgång till skydd och stöd. Personer som utsätts i prostitution får i en förundersökning regelmässigt status som vittne. Detta trots att det i och för sig är möjligt att ge dem status som målsägande, i och med att lagen har dubbla skyddsintressen: allmänheten och de som utsätts.⁷ För att den som säljer sexuella tjänster ska få status som målsägande, krävs som regel att ytterligare brottsmisstankar aktualiseras i utredningen, till exempel att det finns misstanke om människohandel, eller att det finns personliga omständigheter hos den utsatte som motiverar detta.

Den så kallade sexköpslagen finns i Brottsbalken 6 kapitlet 11 §

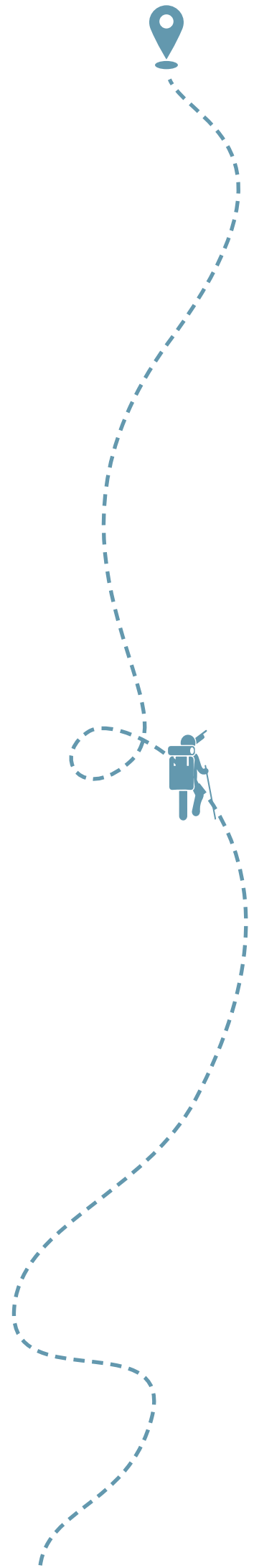
“Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till fängelse i högst ett år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan. Lag (2022:1043).”

Personer som utsätts i prostitution kan vara sårbara på många olika sätt och ha olika bakgrund och förutsättningar. Alla som befinner sig i prostitution är inte utsatta för brottet människohandel.

Bilden illustrerar aktörer som kan vara inblandade i brott mot en person som utsätts i prostitution eller människohandel för sexuell exploatering.

UTRUSTA ER VIDARE

VERKTYG

SEXIT

<https://srhr.se/kunskapspafyllning/sexit/>

FREDA

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/freda/>

BBIC

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/barns-behov-i-centrum/>

Checklista vid misstanke om människohandel - nationell

<https://malmo.se/download/18.6b4b2ec517c6e15b7211018d/1638885055900/Checklista%20indikatorer%20m%C3%A4nniskohandel%20nationell%202021.pdf>

Checklista vid misstanke om människohandel – region Syd

<https://malmo.se/download/18.6b4b2ec517c6e15b7211018f/1638885055938/Checklista%20indikatorer%20m%C3%A4nniskohandel%20region%20syd%202021.pdf>

UTBILDNING

Sex mot ersättning och sexuell exploatering - Socialstyrelsen

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/sex-mot-ersattning/>

Nationellt centrum för kvinnofrid

<https://www.nck.uu.se/>

UTVÄRDERING

Förbud mot köp av sexuell tjänst. En utvärdering 1999-2008, SOU 2010:49

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2010/07/sou-201049/>

Köp av sexuella tjänster - Brottsförebyggande rådet

<https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2022-04-29-kop-av-sexuella-tjanster.html>

Mikamottagningen Stockholm

Tel: 08-508 25 501 | Email: mikamottagningen@stockholm.se

Sex mot ersättning - Stockholms stad

<https://socialtstod.stockholm/missbruk-och-beroende/sex-mot-ersattning/>

Ellencentret

Tel: 0701443806

<https://ellencentret.se>

Chattfunktion

KAST Stockholm

Tel: 020 – 220 440 | Email: kastmail.sof@stockholm.se

Köp av sexuella tjänster - Stockholms stad

<https://socialtstod.stockholm/missbruk-och-beroende/kop-av-sexuella-tjanster/>

Mikamottagningen Göteborg

Tel: 020-32 73 28 | Email: mikamottagningen@socialcentrum.goteborg.se

KAST Göteborg

Tel: 031-367 91 95 | Email: kast@socialcentrum.goteborg.se

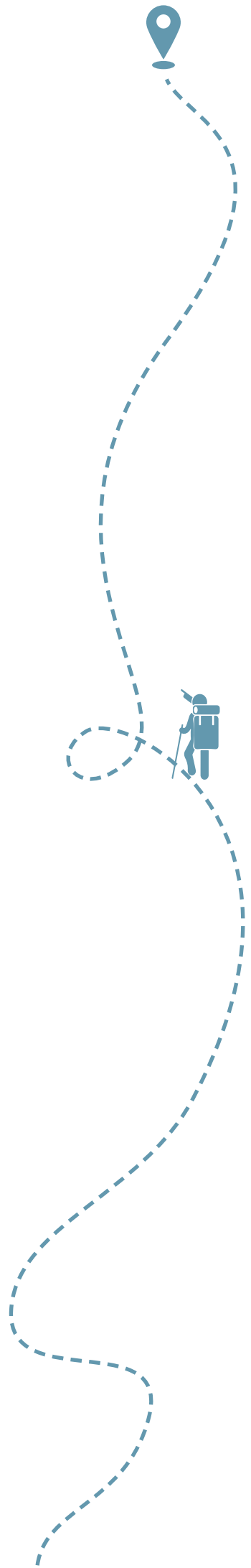
Evonhuset Malmö

Tel: 020-35 40 40 | Email: evonhuset@malmose.se

<https://malmose.se/Bo-och-leva/Stod-och-omsorg/Brott-hot-och-vald/Evonhuset.html>

Kvinnofridslinjen

Tel: 020-50 50 50

MIGRATION

Människohandel över landsgränser kan leda till att brottsoffer hamnar i ett land där de inte har rätt, eller endast begränsad rätt att vistas. Det är vanligt att förövare använder det faktum att en utsatt person inte har uppehållstillstånd i det land där personen utnyttjas för att kontrollera brottsoffret. Utsatta personer som vistas i Sverige utan tillstånd, är ofta rädda för att vända sig till myndigheterna, både på grund av (ofta felaktig) information som de fått, och tidigare upplevelser. De kan också vara rädda för att behöva återvända till sitt hemland om de söker hjälp. Ofta finns det också en försörjningsbörda på den utsatta personen där hen förväntas skicka pengar till sina barn, föräldrar eller andra släktingar i hemlandet. Dessa omständigheter utnyttjas som regel av förövare, för att kvarhålla människohandelsutsatta i utnyttjande. Mot denna bakgrund är det viktigt för en människohandelsutsatt person att identifieras som brottsoffer för människohandel och att få juridisk rådgivning utifrån sin migrationsrättsliga status.

30 DAGARS BETÄNKETID OCH TILLFÄLLIGT UPPEHÅLLSTILLSTÅND

Under avsnittet ovan nämndes att brottsoffret har rätt till en 30 dagars reflektionsperiod/betänketid. Om en förundersökning inleds är det förundersökningsledaren som skall ansöka om denna. Det är som regel en åklagare, eller en ansvarig utredare som är förundersökningsledare. I de fall det inte pågår någon förundersökning ska kommunens socialnämnd ansöka om betänketid.

Under betänketiden har individen rätt att vistas i Sverige och har även rätt till stöd och hjälp. En utsatt har då möjlighet att reflektera över huruvida hen vill samarbeta med myndigheterna eller inte. Betänketiden kan förlängas efter ny ansökan från förundersökningsledaren, men detta gäller inte för socialnämnden.

Om personen under betänketiden bestämmer sig för att samarbeta med polisen kan förundersökningsledaren vidare söka tillfälligt uppehållstillstånd (TUT) i minst 6 månader för personen så att hen kan vara med under utredning, åtal och rättegång.

Både ansökan om betänketid och tillfälligt uppehållstillstånd görs till Migrationsverket i enlighet med 5 kap. 15 § utlänningslagen (UtlL). Stöd kan erhållas från regionkoordinatorerna i denna process. Kommuner och regioner kan söka ersättning för vissa kostnader i relation till personer som har en pågående ansökan eller som fått beslut om uppehållstillstånd som bevisperson från Migrationsverket.

UTFORSKA VIDARE

Ansökningsformulär betänketid

https://www.migrationsverket.se/download/18.3b1f2b651811f9cba35a21/1661261107035/195011_Betank

Information om ansökan

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Socialnamnden.html>

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Forundersokningsledare.html>

Information om ersättning till kommuner och regioner

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Statlig-ersattning/Sok-ersattning-for-bevispersoner.html>

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Statlig-ersattning/Personer-kommuner-och-regioner-kan-fa-ersattning-for.html>

ASYL

Att vara utsatt för människohandel är inte i sig en grund för att få asyl, det vill säga skydd i Sverige. Det är dock, för personer som utsatts en viktig del av ansökan, där de får berätta hur det kommer sig att de lämnat sitt hemland och varför de söker skydd i Sverige just nu. En asylansökan görs personligen hos närmaste ansökningsenhet hos Migrationsverket.

Alla har rätt att ansöka om asyl, men det är inte alltid rätt väg att gå. Därför är det bra att en person som förmodas vara utsatt för människohandel om möjligt får juridisk rådgivning inför en asylansökan, för att få råd kring sin situation.

De flesta som ansöker om asyl har rätt till ett offentligt biträde, det vill säga en kostnadsfri advokat eller jurist som bistår juridiskt under hela asylprocessen. Även tolk ingår vid kontakter med offentligt biträde och i kontakten med svenska myndigheter som Migrationsverket. Den som ansöker om asyl har rätt att önska vilken jurist eller advokat som ska förordnas som offentligt biträde.

En person som inte är asylsökande och som befinner sig som papperslös i Sverige kan ha rätt till rättshjälp i vissa ärenden. Många advokater och jurister erbjuder kostnadsfri inledande rådgivning om de möjligheter som står till buds för en enskild hjälpsökande.

UTFORSKA VIDARE

Migrationsverket

www.migrationsverket.se

Asylrättscentrum

<http://sweref.org>

FARR

www.farr.se

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Personer som utsätts för människohandel kan behöva tillgång till hälso- och sjukvård. Det är Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) som reglerar tillgången till vård från regionerna. Fullständig hälso- och sjukvård ges till dem som är folkbokförda i regionen och som därmed har ett personnummer, 8 kapitlet 1§ Hälso- och sjukvårdslagen. Vård ska också ges till någon som vistas i regionen och som behöver omedelbar vård 4 § samma lag.

PAPPERSLÖSA

Det finns särskilda bestämmelser i hälso- och sjukvård i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. och i lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd.

Papperslösa barn ska till exempel erbjudas vård på samma villkor som folkbokförda barn. För vuxna papperslösa (över 18 år) är tillgången till subventionerad vård mera begränsad. Regionerna är skyldiga att ge vuxna papperslösa vård och tandvård som inte kan anstå, mödrahälsovård, vård vid abort, och preventivmedelsrådgivning. De som omfattas av lagen ska även erbjudas subventionerade läkemedel och en hälsoundersökning.⁸

Enligt Socialstyrelsen är vård som inte kan anstå att utgå ifrån en individuell bedömning av vårdbehov som inkluderar:

- Svårighetsgraden hos tillståndet, inklusive ev. tortyrbakgrund m.m. och risken för allvarliga följder om vårdåtgärder inte ges relativt omgående
- Risken för utveckling av allvarligt sjukdomstillstånd

- Risken för att utebliven vård leder till mer omfattande behov av vård och behandling
- Möjligheten att undvika mer resurskrävande akuta behandlingsåtgärder.⁹

EU/EES MEDBORGARE¹⁰

För att EU/EES medborgare som inte är folkbokförda i Sverige skall få vård till vanlig patientavgift måste personen visa ett giltigt europeiskt sjukförsäkringskort, eller ett provisoriskt intyg eller något annat intyg som styrker rätten till vård i Sverige. Den som inte kan visa upp något av dokumenten måste i regel betala den faktiska vårdkostnaden. En person som är försäkrad i hemlandet kan i efterhand begära ersättning från sin socialförsäkringsinstitution för sina utlägg.

Papperslösa betalar subventionerat pris enligt Förordning (2013:412) om vårdavgifter med mera för utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. I enskilda fall kan EU/EES medborgare också anses falla inom denna kategori.

UTFORSKA VIDARE

Röda Korsets nationella vårdrådgivning

Tel: 020-211 000

<https://www.rodakorset.se/fa-hjalp/vard-for-papperslosa/>

Läkare i världen

<https://lakareivarlden.se/informationsmaterial/>

<https://lakareivarlden.se/besok-vara-mottagningar/>

Sveriges kommuner och regioner

Vård av personer från andra länder

<https://skr.se/download/18.7a95dc2f1818012627d45bac/1656332424055/>

[SKR-Vard-av-personer-fran-andra-lander.pdf](#)

Vård av EU/EES- och konventionspatienter, utlandssvenskar, övriga utländska medborgare | SKR

<https://skr.se/halsasjukvard/vardavpersonerfranandralander/>

[vardaveuesochkonventionspatienterutlandssvenskarovrigautlandskamedborgare.7753.html](#)

Några juridiska frågor gällande utsatta EU-medborgare

<https://skr.se/download/18.4d3d64e3177db55b16646e29/1615823056131/>

[Juridisk-fragor-utsatta-EU-medborgare-.pdf](#)

**Personer som kommuner och regioner kan få ersättning för -
Migrationsverket**

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Statlig-ersattning/Personer-kommuner-och-regioner-kan-fa-ersattning-for.html>

Socialstyrelsen

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/asylsokande-och-andra-flyktingar/halsovard-och-sjukvard-och-tandvard/erbjuden-varld/>

Försäkringskassan

<https://www.forsakringskassan.se/halso-och-sjukvarden/patient-som-inte-ar-folkbokford-i-sverige>

1177

<https://www.1177.se/sa-fungerar-varden/vard-om-du-kommer-fran-ett-annat-land/vard-av-personer-fran-annat-land/>

EU

https://europa.eu/youreurope/citizens/health/planned-healthcare/right-to-treatment/index_sv.htm

KRIS

"En kris definieras som en händelse där tidigare erfarenheter inte räcker till för att hantera det som hänt, utan ett betydande lidande som följd."¹¹ Det är inte situationen som avgör om det är kris eller inte, utan det är upplevelsen.

Människors förutsättningar för att hantera en kris är olika. Ibland kan det vara svårt att förstå en annan människas kris därför att man själv har förutsättningar för att klara av en sådan situation. Men det kan också vara tvärtom. Andra människors kriser kan i vissa fall röra upp känslor inom en själv och det kan vara klokt att även ta sig tid att reflektera över vad det jag är med om skapar hos mig.

Människohandel leder ofta till situationer fyllda av långvarig stress och många utsatta upplever och/eller bevittnar våld och andra chockartade situationer. Någon annan drar nytta av deras arbete och/eller kropp för sin egen vinnings skull vilket kränker en människas värdighet. Brott utsattheten i sig kan leda till olika typer av psykisk påverkan såsom trauma, och PTSD. Många av dem som utsätts var sårbara innan människohandeln skedde och påverkas också av andra traumatiska händelser i livet.

Forskaren Hobfoll med flera har tagit fram fem principer som kan vara bra att ha med sig i bakhuvudet när man möter utsatta människor:¹²

- Främja lugn
- Främja trygghet
- Främja samhörighet
- Främja tillit
- Främja hopp

UTFORSKA VIDARE

Psykologiguiden

Trauma

<https://www.psykologiguiden.se/rad-och-fakta/fa-hjalp/kris-och-trauma/trauma>

<https://www.psykologiguiden.se/rad-och-fakta/symtom-och-besvar/psykiskohalsa/angest/ptsd>

1177

Posttraumatiskt stressyndrom, PTSD - 1177

<https://www.1177.se/sjukdomar--besvar/psykiska-sjukdomar-och-besvar/angest/posttraumatiskt-stressyndrom-ptsd/>

Röda Korset

Svåra händelser - så hanterar du trauman | Röda Korset

<https://www.rodakorset.se/fa-hjalp/psykisk-halsa-och-psykisk-ohalsa/trauma/#vad>

BARN OCH UNGA

Barn (personer under 18 år enligt Barnkonventionen) utsätts för människohandel av olika slag världen över. Ibland utsätts barn för människohandel som sker över landsgränser, men handeln kan också ske inom ett land. De kan utsättas ensamma eller tillsammans med andra, såsom deras vuxna närstående. Det är relevant att komma ihåg att barn även utnyttjas på olika sätt i den digitala verklighet som de allra flesta befinner sig i idag, mer eller mindre. Den digitala miljön kan både leda till utnyttjande och användas som miljö för utnyttjande.

Ett barn som exploateras kan vara utsatt för olika brott, varav människohandel är ett. Andra brottsrubriceringar som kan göras gällande kan till exempel vara utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, våldtäkt mot barn och sexuellt utnyttjande av barn. Det finns omständigheter som gör barn särskilt sårbara inför risken

att utsättas för människohandel. Det kan handla om faktorer på individnivå, i förhållande till familjen, eller i samhället. På samhällsnivå kan riskerna genereras av politisk eller social oro, krig och konflikt eller att tillhöra en minoritetsgrupp eller annan social grupp i samhället, vilken diskrimineras. Att vara flicka och kvinna innebär en särskild risk att utsättas för sexuell exploatering. I familjer kan det förekomma fattigdom, våld och övergrepp samt bristande omsorg. Ofta kan det handla om en rad olika omständigheter som sammanfaller och resulterar i en utsatthet som förövaren utnyttjar.

Det finns vissa grupper av barn som är särskilt utsatta för risken att hamna i människohandel:

- Ensamkommande barn
- Barn i gatusituationer
- Utsatta EU/EES-medborgare
- Medföljande barn till vuxna som är utsatta för människohandel
- Barn som utnyttjas för hushållslaveri, exempelvis barn i vissa nätverkshem
- Barn som är gifta¹³

Barn som utsätts hamnar ofta i ett beroendeförhållande till förövaren och kan vara utsatta för hot både mot sig själva eller mot sin familj. Det kan också vara en familjemedlem som utsätter barnet.

Oavsett hur barnet utsätts är det viktigt att etablera barnets status som brottsoffer, för att säkerställa att barnet får den hjälp det behöver och har rätt till. Detta kräver att uppmärksamhet inför tecken på människohandel i kontakten med barn. Det finns utbildningar och verktyg bland annat via Kunskapsguiden och Jämställdhetsmyndigheten att tillgå.

Kommunernas socialnämnder har enligt Socialtjänstlagen ett särskilt ansvar för barn och unga samt ett specifikt ansvar för barn som är brottsutsatta oavsett om de i övrigt har rätt att befinna sig i Sverige eller inte.¹⁴ Övriga aktörer i samhället skall därför alltid kontakta kommunens socialtjänst när det finns en misstanke om att ett barn far illa.

När ett barn har identifierats som brottsoffer för människohandel skall myndighetsutövningen och ärendehanteringens informeras av barnets bästa enligt FN:s Barnkonvention som är svensk lag.

UTRUSTA ER VIDARE

Jämställdhetsmyndigheten

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/ndlaplzn/manual-vid-misstanke-om-m%C3%B1niskohandel.pdf>

Webbutbildningar – prostitution och människohandel |

Jämställdhetsmyndigheten

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/webbutbildningar-prostitution-och-manniskohandel/>

Kan det vara människohandel?

<https://www.nmtsverige.se/sites/default/files/Kan%20det%20vara%20manniskohandel%202015%20reviderad.pdf>

Socialstyrelsen

Människohandel med barn - Kunskapsguiden

<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/vald-och-fortryck/manniskohandel-med-barn/>

Barn i internationell människohandel och exploatering

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2018-10-1.pdf>

Sveriges kommuner och regioner

Barnkonventionen är svensk lag | SKR

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/barnetsrattigheter/barnkonventionensvensklag.887.html>

Barnombudsmannen

Genomföra barnkonventionen - Barnombudsmannen

<https://www.barnombudsmannen.se/stod-och-verktyg/genomfora-barnkonventionen/>

Bris

<https://www.bris.se/>

Ellencentret

<https://ellencentret.se/>

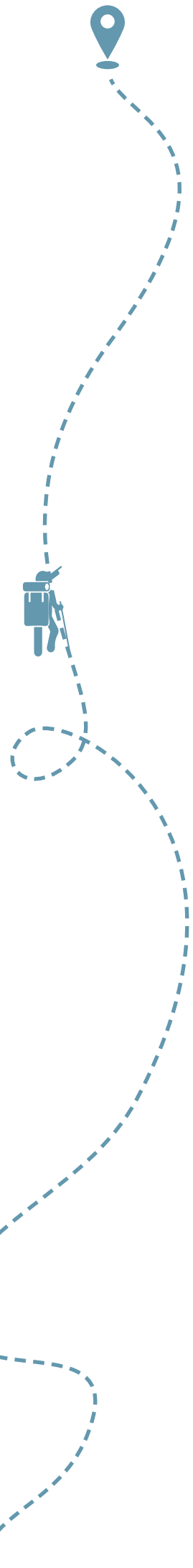
<https://ellencentret.se/material>

Child 10

Alla tittade men ingen såg

<https://child10.org/wp-content/uploads/2022/06/OKSE-Rapport-A5-webb.pdf>

<https://www.youtube.com/watch?v=1ZckgxQ8A0w>

SOCIAL HÅLLBARHET

I september 2015 antog FN Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Agenda 2030 är en utvecklingsagenda som består av 17 globala mål samt 169 delmål. I agendan tas ett helhetsgrepp kring hållbar utveckling och arbetet skall bedrivas utifrån tre lika viktiga och ömsesidigt beroende perspektiv, det sociala, det ekologiska och det ekonomiska perspektivet.

Illustration: Regeringskansliet¹⁵

I det sociala hållbarhetsarbetet ingår arbetet mot människohandel. Det nämns särskilt i mål 5.2 om jämställdhet, mål 8.7 om anständiga arbetsvillkor och mål 16.2 om fredliga och inkluderande samhällen. Många aktörer arbetar eller behöver börja arbeta brett med sociala frågor i sin verksamhet. Om människohandel inte tidigare inkluderats behöver dessa verksamheter fundera på hur det kan ske genom att integrera frågan i hållbarhetsarbetet över lag.

För näringsidkare är hållbarhetsarbetet något som generellt sett kan ge stor ekonomisk vinning på sikt och det bidrar på ett övergripande plan till mer hållbara, inkluderande samhällen. Det är en utveckling som redan premieras av vissa banker vid till exempel olika typer av lån som baseras delvis på sociala åtaganden och en utveckling på bred basis som kommer fortsätta genom bland annat EU Directive on Corporate Sustainability Due Diligence där människohandel omnämns.

TIPS

Några konkreta insatser som näringsidkare såväl som det offentliga kan göra för att påbörja integreringen av människohandelsfrågan hållbarhetsarbetet:

Utbilda er personal att känna igen tecken på människohandel.

Skapa rutiner för att hantera incidenter som påvisar människohandel och prostitution.

Se över styrdokument och inkludera människohandel där andra sociala hållbarhetsfrågor tas upp

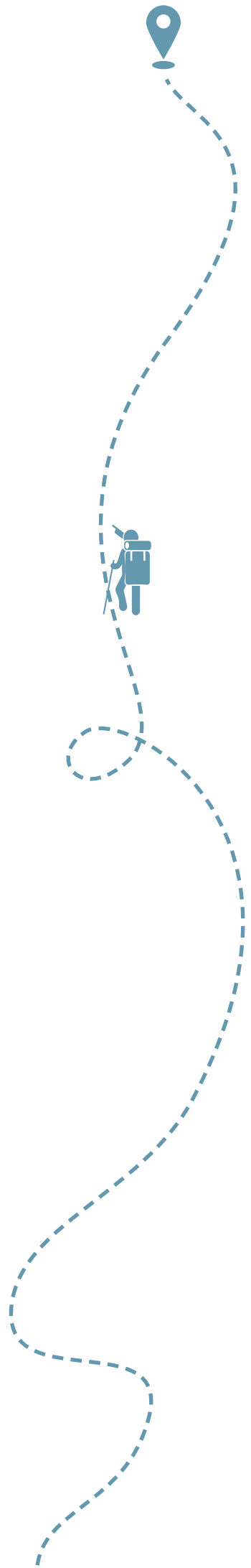

Fundera på hur människohandelsfrågan kan integreras inom arbetet i de nätverk och som redan finns, till exempel vad gäller trygghet och säkerhet.

Se över värdekedjor och leverantörsavtal. Använd sociala klausuler. Se särskilt över villkor som berör arbetsvillkor, löner och kollektivavtal för utlandsanställda och skapa rutiner för hur ni hanterar incidenter som kan uppstå.

I en värld där vi ser ökad instabilitet, osäkerhet, komplexitet och tvetydighet är arbetet med hållbarhetsfrågor ett verktyg för att hantera befintliga risker i etablerad näringsverksamhet. Det möjliggör också värdeskapande och ett långsiktigt arbete mot ett bättre samhälle där människohandeln inte bedrivs ostört.

UTFORSKA VIDARE

Regeringen

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

Folkhälsomyndigheten

Mötesplats social hållbarhet

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/motesplats-social-hallbarhet/social-hallbarhet/>

Svenskt näringsliv

Hållbar utveckling genom Agenda 2030

https://www.svensktnaringsliv.se/fraga/H%C3%A5llbar_utveckling_genom_Agenda_2030

Healthy Cities

<https://www.healthycities.se/>

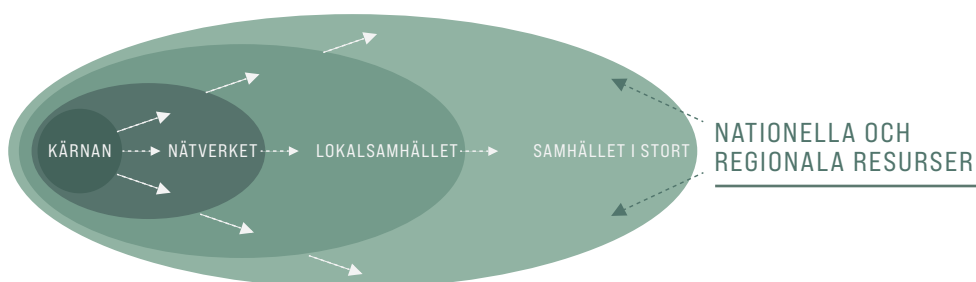
EU

Corporate sustainability due diligence | European Commission

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/doing-business-eu/corporate-sustainability-due-diligence_en

NATIONELLT OCH REGIONALT STÖD FÖR YRKESVERKSAMMA

Till hjälp i det lokala arbetet finns det nationella och regionala resurser och verktyg att tillgå. Nedan presenteras några nyckelaktörer och verktyg.

RÄTTIGHETER & BEHOV HOS OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL SAMT GENOM VILKA AKTÖRER DET KAN TILLGODOSES

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN¹⁶

Jämställdhetsmyndigheten ska på nationell nivå samordna arbetet mot människohandel för alla ändamål, utveckla samverkan mellan myndigheter och andra aktörer, liksom med internationella aktörer, och bistå myndigheterna med metodstöd och kompetensutveckling.

Kommuner, myndigheter och frivilligorganisationer som har behov av råd och vägledning i ärenden gällande människohandel kan kontakta Jämställdhetsmyndighetens nationella stödtelefon. Myndigheten leder även ett nationellt metodstödsteam (NMT).

Vid misstanke om människohandel eller vid behov av råd och vägledning i ärenden kan yrkesverksamma ringa den nationella stödtelefon som drivs av Jämställdhetsmyndigheten. Via stödtelefonen erbjuds metodstöd till kommuner, myndigheter och frivilligorganisationer i ärenden som rör prostitution och alla former av människohandel och människoexploatering. Yrkesverksamma kan även få hänvisning vidare till en regionkoordinator eller annan aktör inom NMT.

I NMT ingår Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Migrationsverket, Skatteverket, Arbetsmiljöverket, Tullverket, Länsstyrelserna samt verksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. NMT fungerar som en operativ och strategisk resurs för att utveckla och effektivisera samverkan i arbetet mot prostitution, exploatering och människohandel.¹⁷

UTFORSKA VIDARE

Metodstöd

Tel: 020 390 000

Nationell samordning

nspm@jamstalldhetsmyndigheten.se

Jämställdhetsmyndigheten

Tel: 020 390 000

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/>

MANUAL VID MISSTANKE OM MÄNNISKOHANDEL (MMM)²⁰

Manual vid misstanke om människohandel syftar till att ge stöd och praktisk vägledning till yrkesverksamma inom olika professioner som kan komma i kontakt med personer som utsatts för människohandel. Den ger en helhetsbild av det stöd och skydd som skall erbjudas offer för människohandel i Sverige. Manualen tydliggör vilket ansvar olika myndigheter har, vilket metodstöd de har tillgång till via Jämställdhetsmyndigheten samt hur de kan agera och samverka vid människohandelsärenden.

Dokumentet är uppdelat i sex steg:

Steg 1 – Identifiering

Steg 2 – Akut skydd

Steg 3 – Inledande stöd

Steg 4 – Långsiktigt stöd

Steg 5 – Straffrättsligt förfarande

Steg 6 – Ett tryggt återvändande

Manualen tydliggör vad/vilka åtgärder som ska vidtas i varje enskilt fall av människohandel, vem som ansvarar för att genomföra åtgärderna, när åtgärderna ska vidtas och hur de beskrivna åtgärderna ska genomföras. I varje avsnitt ges vägledning för läsaren.

De aktörer som använder sig av manualen måste inte gå igenom stegen och åtgärderna i ordningsföljd, utan kan istället välja det som skulle bidra till att människohandelsoffer får stöd och skydd. Det finns utrymme för flexibilitet och individuell anpassning av stödprocessen.

REGIONKOORDINATORER¹⁸

Regionkoordinatorerna fungerar som stöd till Jämställdhetsmyndighetens nationella uppdrag som rör prostitution och människohandel för alla ändamål. Arbetsuppgifter för en regionkoordinator består bland annat i att:

- Ge konsultativt metodstöd till myndigheter, verksamheter och aktörer inom civilsamhället
- Genomföra utbildningsinsatser i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelserna i aktuell region
- Delta i myndighetsgemensamt arbete mot till exempel exploatering och människohandel i arbetslivet på regional nivå
- Ge stödjande insatser till utsatta, utifrån lokala förutsättningar

- Koordinera insatser mellan berörda myndigheter och aktörer
- Vara kontaktperson för Återvändandeprogrammet Människohandel Prostitution
- Bedriva uppsökande arbete
- Regionkoordinatorerna ingår i NMT och i regionala spetsgrupper som Länsstyrelserna samordnar

För alla som utvecklar ett lokalt arbete mot människohandel och prostitution är det relevant att ta kontakt med och lära er hur den lokala Regionkoordinatorn arbetar eftersom det kan se lite olika ut i olika regioner.

ÅTERVÄNDANDEPROGRAMMET¹⁹

Återvändandeprogrammet Människohandel - Prostitution genomförs av Jämställdhetsmyndigheten i samarbete med Internationella migrationsorganisationen (IOM) med kontor i Helsingfors, Finland.

Programmet syftar till att möjliggöra ett tryggt, ordnat återvändande för personer som utsatts för människohandel och/eller prostitution och som av någon anledning behöver/vill lämna landet.

På ett övergripande plan handlar stödet inom programmet om:

- Stöd och rådgivning inför återvändandet och reseplanering
- Stöd under resan
- Stöd efter hemkomsten och stöd för den återvändandes socioekonomiska återintegration, dvs. stöd för att "komma på fötter" igen

Det är regionkoordinatorerna som i samråd med IOM beslutar om en person får ingå i programmet eller inte. Ansökan kan fyllas i av socialtjänst eller civilsamhälle.

UTRUSTA ER VIDARE

Regionkoordinatorerna

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/regionkoordinatorer/>

Återvändandeprogrammet

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/lutgyfmg/manual-for-frivilligt-atervandande-och-aterintegration-2019-04-01.pdf>

MIGRATIONSVERKET

Migrationsverket har ett brett ansvar i förhållande till personer som kan vara utsatta för människohandel. Migrationsverket kommer i sin myndighetsutövning i kontakt med personer som kan ha varit utsatta.

Migrationsverket skall i sitt myndighetsutövande identifiera de offer för människohandel som de kommer i kontakt med, till exempel genom handläggningen av ett asylärende eller ansökan om arbetstillstånd. Personen som utsätts behöver inte uppge att de varit utsatta för att denna skyldighet ska aktualiseras.

Verket tar beslut om betänketid och tillfälligt uppehållstillstånd i enlighet med 5 kap 15 § utlänningslagen (2005). Migrationsverket har också ansvar för dem som söker asyl under den period som ansökan handläggs/prövas. Det ansvaret omfattar till exempel ekonomiskt bistånd och skyddat boende. Som myndighet har de ett stort ansvar, då deras beslut påverkar målgruppen människohandelsoffer på ett övergripande sätt.

Migrationsverket har en central samordnare samt regionala samordnare som har särskild kunskap om människohandel och som skall hjälpa till i handläggningen av ärenden som berörs av detta brott.

UTFORSKA VIDARE

Människohandel - Migrationsverket

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Code-man/Code-mannens-roll/Manniskohandel.html>

SOCIALTJÄNSTEN

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att de som är bosatta eller tillfälligt vistas i kommunen får den hjälp och det stöd som de behöver enligt Socialtjänstlagen. Det gäller både för personer som har sin hemvist i Sverige och dem som inte har sin hemvist här. Ansvaret sträcker sig bara till akuta situationer för personer som saknar hemvist i landet.

“Akuta situationer avser framför allt situationer som uppstår oväntat och oförutsett. Även andra fall kan förekomma när en enskild inte kan vänta på insatser från en annan kommun eller annan huvudman.”²¹ Då ansvarar vistelsekommunen för de insatser som den akuta situationen kräver. Ansökan om stöd ska prövas utifrån omständigheterna i det

enskilda fallet. Det kan till exempel handla om hjälp att arrangera en hemresa, bistånd i form av pengar till mat och husrum fram till avresan eller ett skyddat boende där någon är utsatt för våld.²²

Det mer långtgående socialförsäkringsskydd som uppställs i Socialtjänstlagen (SoL) 4 kap 1 § handlar om att tillförsäkra en skälig levnadsnivå för mottagaren. Detta stöd aktualiseras framförallt för formellt identifierade brottsoffer. En formell identifiering sker genom en polisanmälan och en ansökan om betänketid eller tillfälligt uppehållstillstånd, och då blir SoL 5 kap 11 § tillämplig. Sedan augusti 2022 kan även socialnämnden i en kommun göra en ansökan om betänketid till Migrationsverket.

UTFORSKA VIDARE

Vad är människohandel? - Kunskapsguiden

<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/vald-och-fortryck/manniskohandel-med-barn/vad-ar-manniskohandel/>

Barn i internationell människohandel och exploatering <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2018-10-1.pdf>

POLISEN

Till polisens uppgifter hör att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten. Polisen skall också utreda och beivra brott som hör under allmänt åtal, enligt Polislagen 2 §.

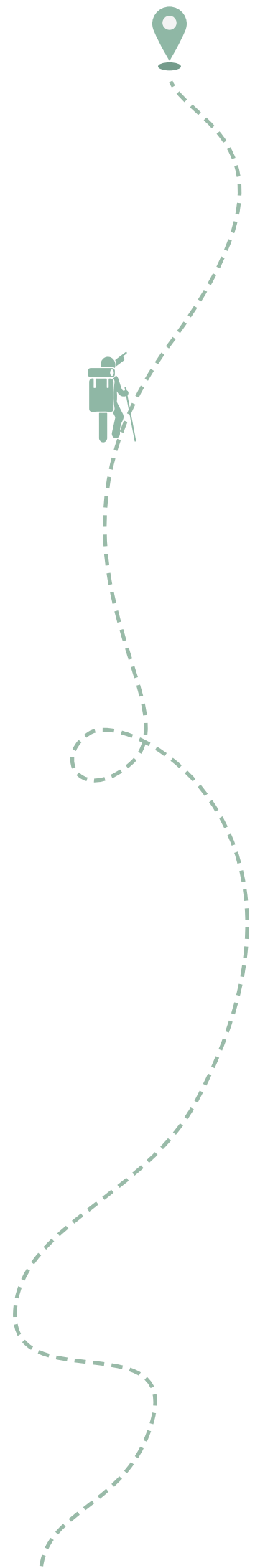
En förundersökning skall som huvudregel inledas så snart det på grund av angivelse eller av annat skäl finns anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har förövats, enligt 23 kapitlet 1 § Rättegångsbalken. Det är polis eller åklagare som inleder en förundersökning och som leder förundersökningen.

Polisen behöver tips, information, vittnesmål och annan bevisning för att på bästa sätt kunna utföra sitt arbete. Om en känner sig osäker på hur informationen kan komma att användas går det bra att fråga polisen, eller först ta kontakt med Jämställdhetsmyndighetens stödtelefon för yrkesverksamma. För bättre förståelse för polisens arbete i allmänhet kan det vara bra att upprätta dialog med till exempel en kommunpolis i lokalpolisområdet.

Polismyndigheten är också nationell rapportör i frågor som rör människohandel i Sverige. Som nationell rapportör gör myndigheten en skrivelse varje år där de redogör för omfattningen av människohandel och lämnar förslag på hur denna och relaterad brottslighet kan förebyggas och bekämpas. Den nationella rapportören informerar också EU kommissionen om hur problematiken ser ut i Sverige och leder och utvecklar det kompetenshöjande arbetet inom polisen.²³

KONTAKT MED NATIONELLA OCH REGIONALA RESURSER

MYNDIGHET	KONTAKT
JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN OCH NATIONELLT METODSTÖDSTEAM	Tel: 020-390 000 https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/
REGIONKOOORDINATORERNA	https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/regionkoordinatorer/
MIGRATIONSVERKET	Tel: 0771 - 235 235
POLISENS REGIONALA MÄNNISKOHANDELSGRUPPER, GRÄNSPOLISEN SAMT LOKALPOLISOMRÅDEN	Tel: 114 14
REGIONALA CENTER MOT ARBETSLIVSKRIMINALITET	Via respektive myndighet
ARBETSMILJÖVERKET	https://www.av.se/om-oss/kontakta-oss/

CIVILSAMHÄLLET

Civilsamhället har flera olika viktiga roller när det gäller arbetet mot människohandel och prostitution. Vissa aktörer arbetar förebyggande med utbildning och lobby, eller med socialt arbete med riskgrupper där utsatta kan identifieras. Vissa aktörer arbetar också med skydd och stöd för personer som utsatts till exempel genom att driva skyddade boenden.

Civila Plattformen Sverige mot människohandel är en medlemsorganisation där ett 30-tal idéburna organisationer som specialiserar sig på frågan runt om i landet kommer samman. Tillsammans bedriver föreningen påverkansarbete, driver projekt och håller utbildningar med mera. De publicerar också varje år en statistikrapport över personer de mött.

Sedan 2016 driver plattformen Nationella Stödprogrammet (NSP) som kompletterar det stöd som ges genom socialtjänstens omsorg runt om i landet. De boenden som ingår i NSP har blivit certifierade för ändamålet och kan ansöka om medel för enskilda personers vistelse i programmet. I regel skall stöd först eftersökas hos det offentliga, innan stödet via NSP kan användas.

UTFORSKA VIDARE

Civila plattformen

info@manniskohandel.se

Nationella Stödprogrammet

Tel: 070 760 57 92 | Email: nsp@manniskohandel.se

<https://manniskohandel.se/var-verksamhet/nationellt-stodprogram/>

Frälsningsarmén Skogsbo (kvinnor och barn)

Tel: 010-490 69 70

www.fralsningsarmen.se

Frälsningsarmén Lyktan (kvinnor, barn, familjer, män)

Tel: 073-920 64 27

www.fralsningsarmen.se

Frälsningsarmén Halvvägshuset (män, ej sexuell exploatering)

Tel: 08-562 267 17 | Email:

halvvagshuset.hjorthagen@fralsningsarmen.se

Noomi, Malmö (kvinnor och barn)

Tel: 040-632 35 21

www.noomimalmo.se/boende

Talita, Stockholm (kvinnor över 18år)

Tel: 070-430 44 64

<http://talita.se>

Göteborgs Räddningsmission (kvinnor, barn, familjer, män)

Tel: 031-712 12 00

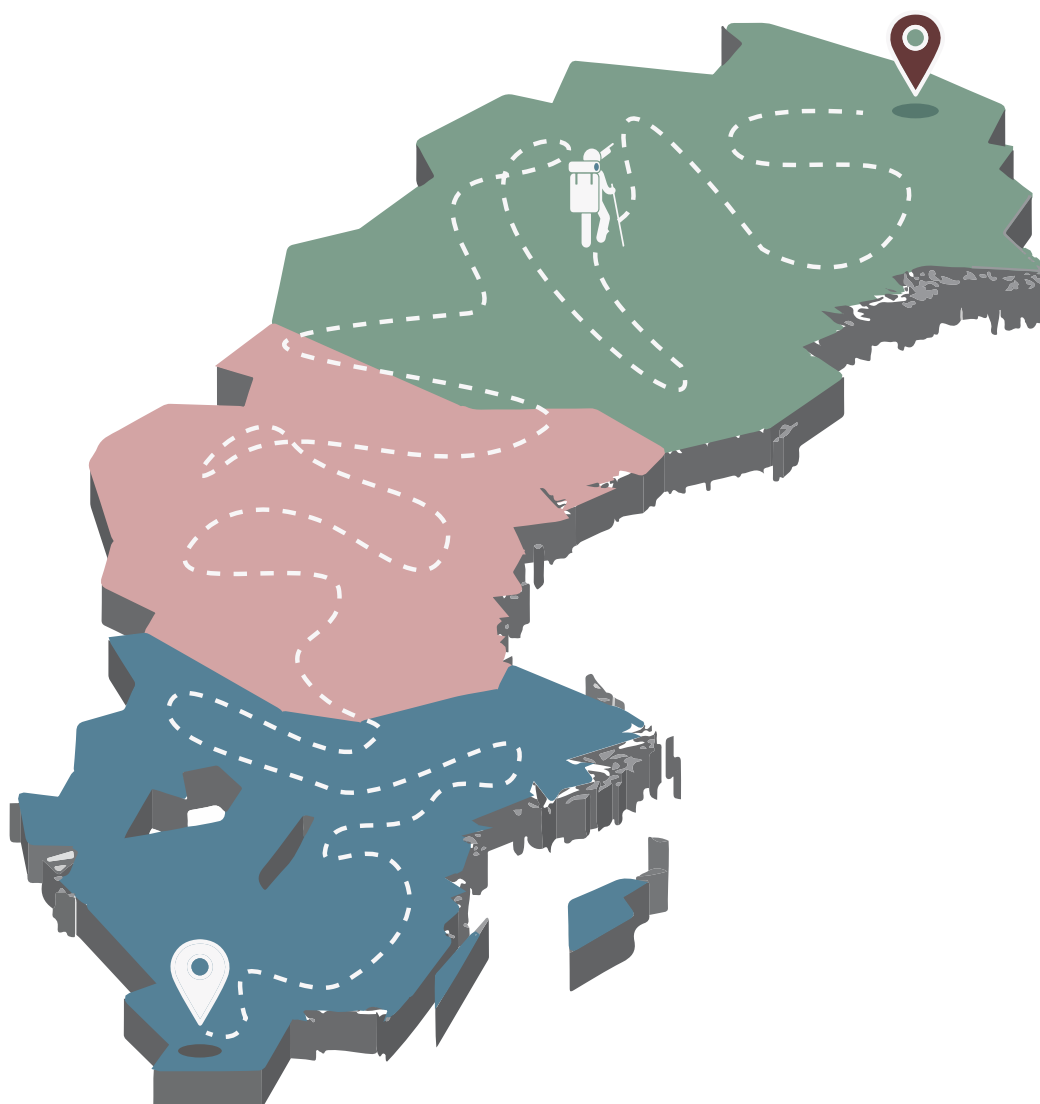
www.raddningsmissionen.se

Unga Kvinnors Värn (UKV) (kvinnor över 18år)

Tel: 08-652 99 98

www.ukv.se

FEEDBACK

Om ni har använt materialet Stad för stad vill vi gärna höra hur ni upplevt det, vad ni åstadkommit och vad ni vill dela med er till andra!

Lämna feedback via vårt formulär på fralsningsarmen.se/manniskohandel, eller maila stadforstad@fralsningsarmen.se

SLUTNOTER

1 Förenta nationernas protokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, se <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-prevent-suppress-and-punish-trafficking-persons> [tillgängligt 23/9/16]. Sverige undertecknade protokollet i Palermo den 12 december 2000. Den 17 juni 2004 beslutade regeringen att ratificera protokollet. Ratifikationsinstrumentet deponerades hos FN:s generalsekreterare den 1 juli 2004. Protokollet trädde i kraft den 25 december 2003 och för Sverige trädde protokollet i kraft den 31 juli 2004. Se även FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna Art. 8, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna Art. 4.

2 Frälsningsarmén, Safe Havens Trafficking Center, *Volontärmanual*

3 Jämställdhetsmyndigheten, "Manual vid misstanke om människohandel", andra omarbetade upplagan (2019), se <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/ndlaplzn/manual-vid-misstanke-om-m%C3%B1niskohandel.pdf> (hämtad 23/10/16)

4 Genomförande av brottsofferdirektivet Proposition 2014/15:77

5 Wanjiku Kaime, *Desire - Demand for Sexual Exploitation in Europe, Deliverable No. 3.2: Understanding Demand for Sexual Services, Human Trafficking for Sexual Exploitation and Laws and Policies in SWEDEN: Summary Findings, Conclusions and Recommendations*. Uppsala Universitet, 2019, 27

6 Nationellt Centrum för Kvinnofrid, <https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/sarskild-sarbarhet/vald-kvinnor-prostitution/> (hämtad 23/10/16)

7 BRÅ, *Köp av sexuella tjänster en uppföljning av lagens tillämpning*, BRÅ, 2022, se <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2022-04-29-kop-av-sexuella-tjanster.html> (hämtad 2023-01-11)

8 Röda Korset, *Kunskap och vägledning – en förutsättning för god vård*, Svenska Röda Korset 2018, https://www.sls.se/globalassets/ssl/kuf/bilaga_3.pdf (hämtad 23/10/16)

9 Socialstyrelsen, *Vård för papperslösa - Vård som inte kan anstå, dokumentation och identifiering vid vård till personer som vistas i landet utan tillstånd*, Socialstyrelsen 2014, se <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2014-2-28.pdf> [hämtad 23/10/16], Röda Korset, *Vägledning om vård till papperslösa*, <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/kunskap-och-vagledning-om-var-d-for-papperslosa/>, (hämtad 2022-12-02), <https://www.rodakorset.se/fa-hjalp/var-d-for-papperslosa/> (hämtad 23/10/16), Rädda Barnen, <https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/barn-och-unga/stodlinje-for-dig-som-flytt-till-sverige/fragor-och-svar-fran-stodlinjen-pa-svenska/svenska/vilka-rattigheter-saknar-papper/> (hämtad 23/10/16)

10 Försäkringskassan, <https://www.forsakringskassan.se/halso-och-sjukvarden/patient-som-inte-ar-folkbokford-i-sverige> (hämtad 23/10/16)

11 Sara Hedrenius och Sara Johansson, *Krisstöd: Vid olyckor, katastrofer och svåra händelser: att stärka människors motståndskraft*, Natur och Kultur Läromedel 2013

12 Stevan E. Hobfoll med flera. "Five Essential Elements of Immediate and Mid-Term Mass Trauma Intervention: Empirical Evidence", *Guilford Press Periodicals*, Vol 70 No. 4, <https://guilfordjournals.com/doi/10.1521/psyc.2007.70.4.283> (hämtad 23/10/16)

13 Socialstyrelsen, *Kunskapsguiden - Människohandel med barn*, <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/vald-och-fortryck/manniskohandel-med-barn/> (hämtad 23/10/16)

14 Socialstyrelsen, *Barn i internationell människohandel och exploatering – vägledning för socialtjänsten*, Socialstyrelsen 2018, <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2018-10-1.pdf> (hämtad 2023/10/16)

15 Illustration: Regeringskansliet/FN. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

16 Jämställdhetsmyndigheten, *Prostitution och människohandel*, <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/> (hämtad 23/10/16)

17 Jämställdhetsmyndigheten, *Prostitution och människohandel*, <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/> (hämtad 23/10/16)

18 Jämställdhetsmyndigheten, *Regionkoordinatorer*, <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-manniskohandel/regionkoordinatorer/> (hämtad 23/10/16)

- 19** Jämställdhetsmyndigheten, "Manual för frivilligt återvändande och återintegration för personer utsatta för människohandel och prostitution i Sverige, Internationella migrationsorganisationen" IOM och Jämställdhetsmyndigheten 2019, <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/lutgyfmg/manual-for-frivilligt-atervandande-och-aterintegration-2019-04-01.pdf> (hämtad 230116)
- 20** Jämställdhetsmyndigheten, "Manual vid misstanke om människohandel", andra omarbetade upplagan (2019), se <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/ndlaplzn/manual-vid-misstanke-om-m%C3%B1niskohandel.pdf> (hämtad 230106)
- 21** Socialstyrelsen, *Ekonomiskt bistånd - handbok för socialtjänsten*, Socialstyrelsen 2021, <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2021-5-7389.pdf> (hämtad 230116)
- 22** Socialstyrelsen, *Ekonomiskt bistånd - handbok för socialtjänsten*, Socialstyrelsen 2021, <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2021-5-7389.pdf> (hämtad 230116)
- 23** Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF, Polisen, *Människohandel för sexuella och andra ändamål - Lägesrapport 23*, Polisen 2021, 6 <https://polisen.se/aktuellt/publikationer/?lpfm.cat=424> (hämtad 230116)

Människohandel och prostitution är ämnen som många av oss har starka känslor inför när vi lyssnar på nyheterna eller läser ett inlägg på sociala medier. Få av oss relaterar denna brottslighet till den privata och professionella verklighet vi lever i. Men tyvärr är människohandel och prostitution mer vanligt förekommande än vi kanske tror. Den förekommer i våra storstäder, men också på mindre orter. Den finns där efterfrågan finns och den påverkar utsatta individer, men också vårt samhälle i stort. Myndigheter och kommuner har specifika ansvar när det gäller denna fråga, men de av oss som arbetar inom näringsliv och idéburna organisationer behöver också vara med och arbeta för ett Sverige fritt från människohandel.

Stad för stad är ett metodmaterial som syftar till att ge stöd till lokalsamhällen som vill påbörja eller vidareutveckla ett arbete mot människohandel och prostitution i samverkan med andra. Det är till för er som vill något, men inte vet vart ni skall börja. För er som inte är experter, men har ett intresse och ett driv.

Materialet består av en Handbok och ett tillhörande Kunskapsstöd.

Med dessa två böcker hoppas vi på Frälsningsarmén och Länsstyrelsen Skåne att ni som väljer att göra den resa som föreslås i dess sidor skall få fart i utvecklingen av en lokal, gemensam plattform för ert arbete mot människohandel.

Tack för det ni gör för att fler utsatta skall bli överlevare, och människohandeln ska kunna bekämpas stad för stad.

BEKÄMPA MÄNNISKOHANDEL
STAD FÖR STAD

Länsstyrelsen
Skåne

